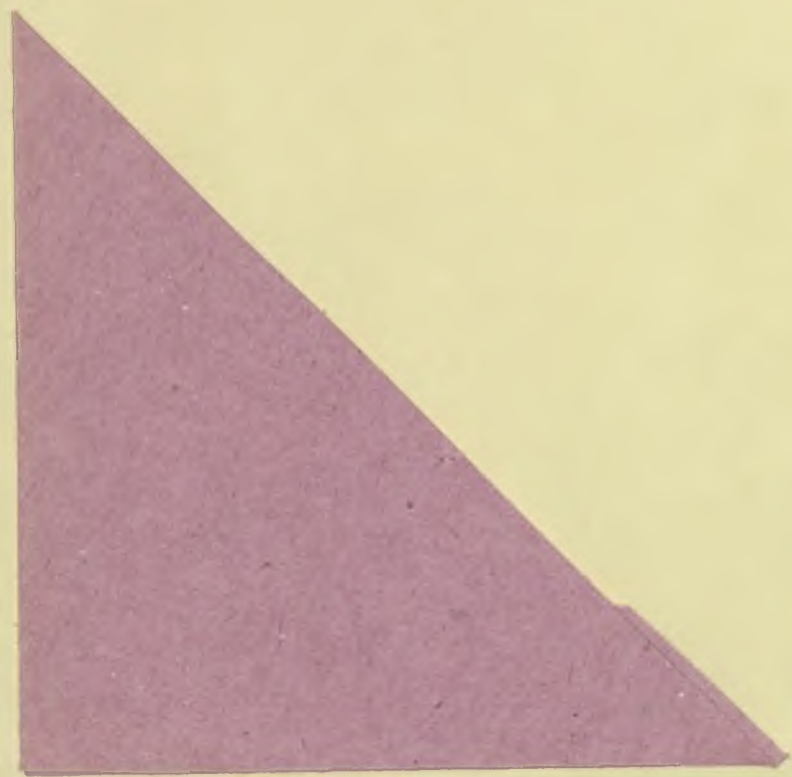
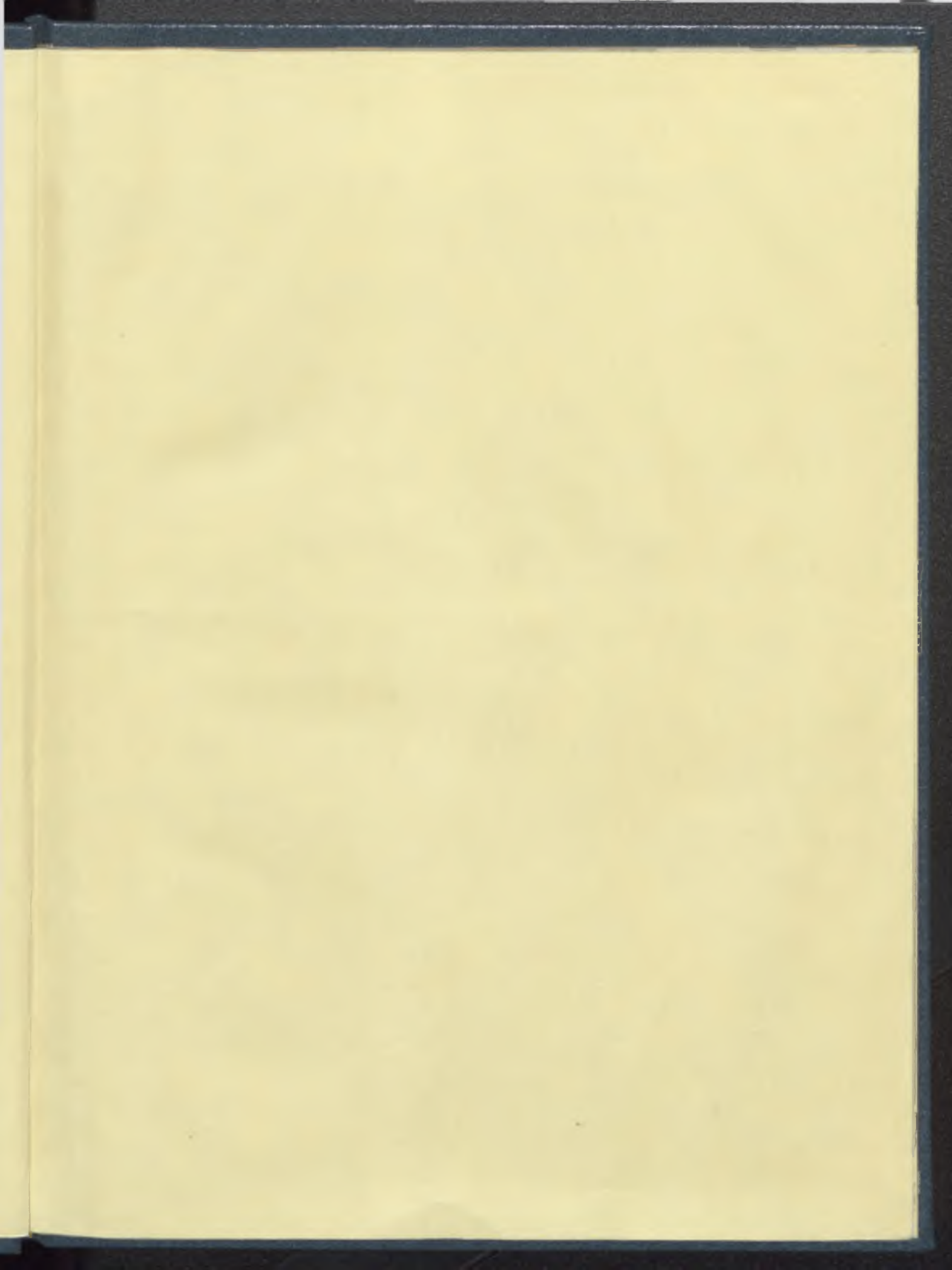

Cc 2172

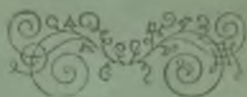
1851

Cc 2 172

EGY PÁR

ELFOGULATLAN SZÓ

FEJÉR MEGYE ÉRTELMISÉGÉHEZ.

PEST, 1867.

NYOMATOTT POLLÁK TESTVÉREKNÉL.

Csak olvasóteremben használható

EGY PÁR
ELFOGULATLAN SZÓ

FEJÉR MEGYE ÉRTELMISÉGÉHEZ.

PEST,
NYOMATOTT POLLÁK TESTVÉREKNÉL.
1867.

RIA

Cc 2 172

R 80

MEGYEI KÖNYVTÁR

Székesfehérvár

190201

R03

Nagyot változott helyzetünk. Ezt pedig megérteni mindnyájunk érdeke; mivel csak úgy irányozhatjuk helyesen eljárásunkat. Fejtsük tehát ki rövideden, miben különbözik jelen helyzetünk a multtól.

Ennek előtte a nemzet és magyar állam léte, és vele együtt minden politikai befolyásunk mehtagadtatott; egyéb jót tehát nem is művelheténk mint a vesztett jogok visszaszerzésére közreműködni; mivel csak ezekben lelhetjük fel minden további hasznos cselekvés eszközeit. Jelenleg, midőn állami és nemzeti létünk el van ismerve, alkotmányos jogainkkal csak azért kívánunk élni, hogy további élvezeteket biztosithassuk, a jelen bajait orvosolhassuk s egy jobb jövő alapját lefektethessük. Ennek előtte tehát azok, kik az alkotmányt és a törvényes jogokat nemzeti és állami létünk fentartása, a jelen bajai orvoslása és egy jobb jövő megalapítása, szóval a valóságos közjó érdekében kívánják birni, azokkal egy téren állhattak, a kik a létező viszonyok felforgatását valamint akkor óhajtották, ugy most is óhajtják, mivel az államok rendszere, s a társas viszonyok ugy a hogy azok jelenleg léteznek, az ő szándékoknak s az ő céljaiknak meg nem felelnek, mivel ők az általános forradalom és reform emberei. Ők is, valamint mi is a létezett viszonyokat fel akartuk forgatni; törekvésünk tehát egy volt: csak hogy mi az akkori viszonyok helyébe azt akartuk helyezni, a mi most létezik, ők pedig most sem tudnak a létező viszonyokban megnyugodni, mivel az ő végcéljuk nem az alkotmányos alapon, hanem az európai háboru és forradalom utján lesz csak elérhető. Utjaink tehát a jelenben egymástól eltérők; mi az elnyert alkotmány alapján indulunk meg; ezt megszilárdítani, az alkotmányosságot állandósítani s ennek segítségével a közjó előmozdítására közreműködni óhajtunk; ők pedig sem a jelen államrendszerrel, sem a mi alkotmányunkkal nem vélik beérhetni, az európai államok és társadalmi viszonyok gyökeres átalakítását óhajtják elérhetni, ezt pedig csak háboru és forradalom eszközölheti.

Nekünk a magyar állam alkotmányrendje és szellemi s anyagi jobbléte végezzünk. Nekik sem a magyar állam és alkotmány, sem az ennek alapján elérhető rend és haladás kielégítőnek nem látszik.

Ha oly kimondhatatlanul szükséges nem volna, hogy most már elvégre ügyeink rendezéséhez komolyan hozzá lássunk; ha azon politika, melyet ők követnek, a nemzet és minden egyes érdekét oly annyira nem veszélyeztetné, úgy jelenleg is az egyetértés és békekedvéért a köztünk létező véleménykülönbséget legalább is elhallgathatnánk. Azonban nem az a dolog természete; eleget szenvedtünk már eddig is mindennemű mulasztásunk miatt, elszegényedtünk, elmaradtunk, nem segíthetünk se magunkon se máson; így tehát önérdékünk, önmagunk és egymás iránti kötelességünk kívánja, hogy elvégre jobblétünk előmozdítása művéhez komolyan hozzá lássunk. Ezen egyszerű önérdékszabta kötelességhez politikai kötelesség is járul. Közjogunk és alkotmányunk előtt hódolni polgári kötelességünk. Az alkotmányosság eszméje megkívánja, hogy az alkotmányos uton kelt megállapodás előtt a magán nézet és érdek meghajoljon; mert különben az alkotmányos rend lehetetlenné válnék. A szabadság maga az életben csak akkor foglalhat helyet, ha önmagát és saját törvényeit tiszteletben tartja; mert különben féktelenséggé fajul a egyhamar a hatalom és szolgaság váltja fel. Körülöttünk minden nemzet, minden társaság és állam művelődik, halad és erősül; nekünk tehát még továbbra meddő viták közt elmaradnunk nem lehet, mivel annál bizonyosabban elyomposodnánk szomszédaink által, mennél inkább haladnak azok felül az állam és részint művelődésben is, és mennél bizonyosabb, hogy mind-egyikük csak saját érdekét és hasznát lesi. Egyikök sem lenne hivatott védőnk.

A mi célunk elérésére első és legszükségesebb: a magyar felelős miniszterium támogatása, megerősítése, állandósítása; mert csak azzal fog az ujjonnan visszaállított alkotmány is megerősödhetni és állandósíthatni: mivel először is most még az alkotmány leginkább csak a nemzet és fejedelem bizodalmanak a miniszteriumbani találkozásában él: másodsor, mivel a magyar miniszterium, a felelős kormányrendszer csak úgy fog gyökeret verhetni, ha az egy rendszeres kormány feladatát teljesíti, hogy pedig azt tehesse, erősnek kell lennie, erős pedig alkotmányos kormány csak a nemzet bizalma s gyámolítása által lehet. Ha azonban akár magunk azt az eljárást követjük a magyar miniszterium irányában, a melyet minden előbbi kormány irányában követtünk, ha az elégedetlenséget és visszavonást továbbá is szítjuk, vagy ha elnézzük és helyeseljük, hogy azt mások tegyék, úgy a magyar

miniszteri kormány szint oly kevésbé fogna megállhatni, mint mindazon kormányok, melyeket ez előtt megbukni láttunk.

Akár az ókort, akár a jelent tekintjük, pénz- és had nélkül státus fenn nem állhat. A görög vagy római köztársaságban, valamint a szabad amerikai államokban s a francia republikában, forradalom alatt mint rendes időben, a status terheit magának a statusnak kelle elviselnie, adót kelle fizetni és hadat állítani; az utak és módok különbözők lehettek, de a dolog lényege egy volt. Ha tehát valaki felkel és azt mondja a magyar kormánynak: kezdjed azzal sáfárkodásodat, hogy adót ne szedj és katonát ne adj, hanem élj rovásra más statusok kegyéből, úgy az a magyar felelős és alkotmányos kormánynak azt kívánja, hogy ne is éljen.

Erre ugyan azt lehetne mondani, hogy az adót kölcsönnel lehet pótolni, katona pedig úgy is elég van; akkor az adót csak kétszeresen kellene utóbb megfizetni, ha hogy adnának kölcsönt annak, a ki azzal kezdi háztartását, hogy mind azt, a mi terhére esik, jobb időre halasztja; csak hogy az a jobb idő rendszerint elszokott maradni. Ha pedig azt mondjuk, hogy katona úgy is elég van, akkor nem igen fogja megköszönni a ki jelenleg katona, ha őt soha fel nem váltják és a veszedelem órájában magára hagyják. Nem takarékoság, elégtelen erővel készülni a hadra, mert akkor nem kötnek velünk békét, bizonyos a vereségünk és utóbb mégis kétszeresen adjuk meg idéttlen takarékoságunk árát. Mi fizetjük meg a veszített háború költségeit az ellenségnek is, és hogy azt a mit még megtartottunk, továbbra is megőrizhessük, csak még nagyobb erőfeszítésünkbe kerül.

Különbén bár mint vélekedjünk is azok iránt, és ha meg is engedhetnénk, hogy adó és ujoncz nélkül ezen évben meglehetően volna a kormány; e két kérdésre kellene előbb, hogy sem az adó és ujoncz állítás ellen agitálnánk, helyes feleletet adhatnunk. Először valjon czélszerű volna az ily eljárás, másodsor valjon az országgyűlési megállapodás után még helyén van-e az?

A czélszerűséget illetőleg két indokot képzelhetünk csak felhozhatót a mellett, hogy az idej adót inkább kölcsönnel fedezzük és majd a jövő években kétszeres adó által pótoljuk. Az egyik, hogy a mult év csapásai, a fagy és inség miatt sok ember úgy is képtelen megfizetni az adót, sokaknak pedig felette nehezökre esik az. Ez teljesen igaz, és valóságos tény; csak hogy abból, hogy többen nem fizethetnek és többen nehezen fizetnek, nem az következik, hogy azért az se fizesse az adót a ki azt megfizetheti és hogy azután azoknak a kik

különben is az inség által sujtattak, és a kiken segíteni akarunk, és kell is, hogy segítsünk majd utóbb nem csak adóbeli elmaradásokat pótolni, de még azon kölcsön terheit is kényteleníttessenek viselni, a melyet azért szerzett a kormány, hogy nem csak ők, hanem mindenki ez évben adómentes legyen. Annak hogy valaki fizetni képtelen, igen természetes következése az, hogy az adót tőle beszédni nem lehet s nem is kell. Ha a rossz termést, inséget és nyomort ott a hol ez tényleg létezik, eddig még nem vette kellő figyelembe a kormány az adó beszédésében; úgy igen is rendjén van, hogy erre a képviselőt figyelmeztesse, sőt azt kötelességévé is tegye; de az, hogy a kinek éppen talán a nélkülözhetlennél bővebb is jövedelme, szinte ne fizessen, ebből éppen nem következethető.

Annak, a ki a törvényhozásban részt akar venni, tudnia kell, hogy nem csak a földmives, hanem a kereskedő, tőzsér és minden ember fizeti az adót, még az is, ki az állam hitelezője, tehát nagy részben a külföld is; abban pedig semmi czélszerűséget nem látok, hogy a földnépe ma holnap kétszeresen terheltesse azért, hogy ezen mindenféle adók ez idén be ne szedessenek, még pedig azoktól sem, a kiknek ez talán eszökben sem lett volna.

A másik a mit az idej adóelengedés mellett czélszerűség szempontjából még felhozhatni, hogy az idej adó beszédése által mintegy azon törvénytelen adó kivétel szentesíttetik; melynek alapján járulunk az állam terhei viseléséhez: ha tehát a jelen szükséglet fedezéséről más uton gondoskodhatunk, amez inkább elkerülendő.

Ezen okoskodás sem áll; mivel ezekben a törvényességet éppen csak az által lehet helyre állítani, hogy az országgyűlés és törvényhozás szabályozza ezentul, azt a mi eddigelé törvénytelen uton intéztetett. Mindegy az, akár most kölcsön vegyünk és jövőre megkössük a törvényhozás szabadságát az által, hogy a kölcsönt visszafizetni kénytelen; akár beszédjük az adót ott, a hol ezt beszédni kell és lehet, és az országgyűlés és törvényhozásnak fentartjuk, hogy az adóügyet is mielőbb czélszerű törvények által az adózók maradandó könnyebbségére rendezze. De nem mindegy az, ha jelenleg kikikáltjuk, hogy most már ez évben nem fizetünk adót; és ez által megzavarunk minden viszonyt, úgy hogy azt igazságosan eligazítani többé nem is lehetne. Az egyik elmaradott, a másik előre fizetett; emez örököl, az ad és vesz, ipart úz, kereskedik, tőzsér és kölcsönt ad; boldog csak az, ki minden ügyét az adómentesség ezen szakában intézheti; Péter szerencsétlenségére még tegnap vett, örökölt, tegnap egyezett ki szesz és czukorgyártási üzlete iránt; ő mind

azt megfizeti, Pál a boldogság időszakát érte, János pedig elkésett; ő még december utolján nem végezte minden ügyét.

A mit talán a czélszerűség szempontjából felhozhatni, az inkább ellene mint mellette szól; ha pedig megfontoljuk, hogy minő sebet ütne ez hitelünkön és mennyire ingatná meg a magyar állam és kormány iránti bizalmat világszerte: úgy könnyen megértjük, hogy az ilyes indítvány politikailag érett nemzet képvisellete körében viszhangra nem talál; és azért meg is szavazta az országgyűlés a miniszteriumnak a folyó évi adót és ujonczot.

Már most tehát ez a kérdés, hogy jelenleg még helyén lehet-e az adó és ujoncz állítás elleni agitatio, a mely magában czélszerűtlen, midőn az országgyűlés a felett már határozott.

Korántsem állithatni, hogy azért, mert az országgyűlés valamely kérdésben már határozott, az iránt többé szót emelni, s az országgyűlés határozatával ellenkező véleményt bővebb felvilágosítás útján elfogadni ne lehessen. Sőt épen az a haladás, hogy a törvényt és közigazgatást és mindennemű intézetet lassanként tökéletesítsünk: de az adónemfizetés és a hadszervezés szünetelése csaknem olyas valami principiális kérdés, a melylyel az indítványozó úr, ha azt az idén el nem érheti, egy vagy két esztendő múlva boldogíthatni véli a hazát. Azt bizony senkisésem tagadja, hogy vajmi boldog lenne az a társulat, a melyben minden adó és hozzá járulás nélkül törlesztetnének az adósságok, vagy adósságok nem is volnának, szolgáltatnék ki az igazság, vezetnének a közigazgatás, épülnének utak, nyilvános intézetek, iskolák; a hol sem pandurt, sem drabantot, sem katonát nem kellene tartani; mert szent lenne a békesség és mindennemű biztosság; nem lenne mit tartani sem tolvajtól sem latortól, sem külföldi ellenségtől. Ez azután földi paradicsom volna, és vajmi kár, hogy azt nem élvezhetjük. De nem is ez forog itt szóban. Mindnyájan kezet foghatunk mindabban, a mi ezen állapot megközelítéséhez vezethet; de jelenleg csak a folyó évi adó és ujonczozás kérdése forog fenn. Addig mig ügyeink rendezve nem lesznek, oly megállapodás ellen, mely csak egy bizonyos időre szól, és a mely természete szerint meg sem másítható, (mert mire azt megmásítanánk, már jóformán magában is érvénytelenné vált, mert idejét lejárt) szót emelni, merő tüntetés; az az alkotmányos életben helyt nem állhat: mert annak az az alapja, hogy a mig az országgyűlés nem határozott, szabad mindenféle vélemény mellett korteskedni, toborzani, lehet valamely törvény vagy intézkedés másítását ajánlani; de az országgyűlés és törvényhozás megállapodásának végrehajtása ellen tiltakozni, azzal való megelégedetlenséget szittani, az ellen felizgatni, mikor ennek nem lehet többé

semminemű gyakorlati eredménye; csak azért hogy bebizonyítsuk, hogy mi többet engedtünk volna és a népnek jobban kedveznék, az nem alkotmányos, hanem önző eljárás, az nem neveli, hanem csökkenti az országgyűlés iránti bizalmat; az nem a vélemények és erők egyesítésére, hanem végnélküli elágaztatására vezet. Ha egy képviselő az országgyűlésen véleményét nem érvényesítheti; és az alatt még az országgyűlés áll, kimegy választóihoz, és azt mondja nekik: én ezt vagy azt, a mit az országgyűlés tett, nem helyeslem, jobban tettem volna saját eszem szerint; akkor nem alkotmányos eljárása, mert a törvényesen létre jött országgyűlési megállapodásban mindenkinek meg kell nyugodnia, különben kár volt az országgyűlésnek összeülni, hanem akár minden képviselő saját kerületének szabja meg a törvényt.

Nekünk, ha boldogulni akarunk, önzéstelen hazafiságra van szükségünk. Ennek pedig első kelléke (hogy gyakorlati legyen) az elhatározottság. Nekünk egész odaadással a jelenleg ujabbban visszaszerzett törvényes és alkotmányos alapra kell állanunk. Félszegség, habozás és idétlen engedékenység a politikai pártok életében: önfeladás; nekünk tehát csak olyan emberek kellenek, a kik e részben velünk egyet értenek; olyanok pedig, a kik csak azon leskelődnek, hogy miként ejthetnék meg a jelen kormányt, miként változtathatnák meg állami létünk és alkotmányunk alapját; a kik állami létünk és alkotmányunk mindennemű bel- és külelenségével kezefogni készek, és erre csak az alkalmat lesik, nekünk nem kellenek.

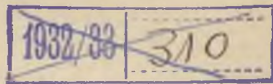
Ezért még nem vagyunk türelmetlenek mások véleményei iránt. Az alkotmányos és állami lét körén belől szabad a vélemény közöttünk, de az ellen: hazafiatlanság.

Ha pedig ily határozottan, ily erősen ragaszkodunk az állami és alkotmányos rendhez: teszszük azt kivált azért is, hogy jobblétünket hathatósan előmozdíthassuk, hogy üdvös, gyökeres, a dolgok lényegébe vágó maradandó reformokat lehessen megnyugvással és a siker biztos reményével kezdeményeznünk, ez szerintünk liberalismus. Hogy pedig ne mondhasa senki, hogy csak puszta átalánosság és szép szó a mi beszédünk, kimondjuk világosan, hogy az anyagi érdekek ügyében az 1848-iki törvények alapján a birtokszabadság, a közterhek egyenlő viselése az, a mit gyakorlatilag érvényesíteni törekszünk. A hitel ügyében oly intézkedéseket tartunk szükségeseknek, melyek nem csak a kereskedelmi forgalom, iparos világ és nagybirtokos közvetlen érdekét vegyék számitásba; hanem a földműves és kisebb birtokos érdekeit is. Szerintünk a nemzet csak úgy lesz nagy és gazdag, ha a földműves, iparos, ha kisebb birtokos vagyoniilag és szellemileg gyarapo-

dik; ez a nemzet önálló jólétének egyedüli biztos alapja, mivel annak kezén fordul meg a nemzeti vagyon nagyobb része s az maga a nemzet.

Igy tehát a telkesbirtoknak a szabadság alapján való rendezése, a közösségek megváltása, népszerű, megyénkénti hitelintézetek rendezése egy részben; másrészt a közmunka czélszerűbb beosztása és nagyobb részt fizetett munka általi helyettesítése; az adó rendszerének oly átalakítása a minő az egyéni jólét és gyarapodás érdekében javaltatik, a katonai szolgálatnak a nép életével és az élet igényeivel megegyeztethető berendezése; pontos és szakavatott közigazgatás és lelkiismeretes igazságszolgáltatás; ez az a mit a nemzeti haladás és minden egyes jobbléte érdekében óhajtunk.

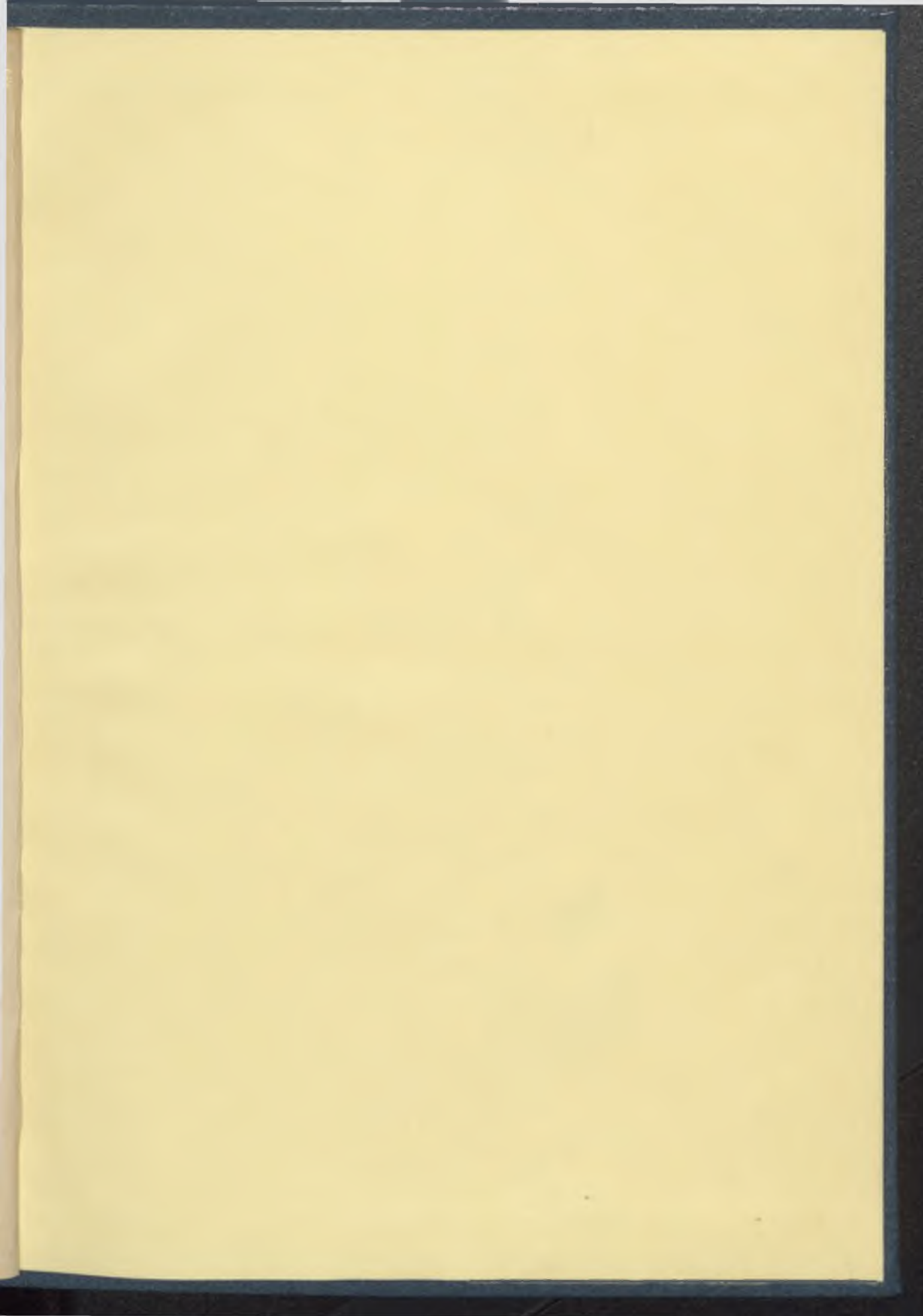
Ha az 1848-ki törvények által a nemesi osztály köréből az egész nemzetre ment át a törvényhozás alkotmányos gyakorlata, s a kiváltságok megszűntek: úgy azt kívánjuk, hogy most már nem egyes osztály, hanem a nemzet érdekében intéztessék a közigazgatás és igazságszolgáltatás, hogy a képviselői és megyei választások, és a szabadság minden gyakorlata egyedül a közérdek által irányoztassék, és mindenben az értelem és képesség határozzon.

90201

1891

1851 4

R14

14000000

